

Nowe stanowiska Anthicidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) w Polsce

New localities of Anthicidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) in Poland

Tomasz BARŁOŻEK¹, Robert GAWROŃSKI², Karol KOMOSIŃSKI³,
Szymon KONWERSKI⁴, Robert MATUSIAK⁵, Marek MIŁKOWSKI⁶,
Rafał RUTA⁷

¹ ul. Partyzantów 10d/9, 64-510 Wronki; e-mail: oryctes@poczta.onet.pl

² ul. Kasprowicza 8/4, 14-300 Morąg; e-mail: robgaw@poczta.fm

³ Katedra Zoologii, UWM Olsztyn, ul. Oczapowskiego 5, 10-957 Olsztyn;
e-mail: kurcik@uwm.edu.pl

⁴ Zbiory Przyrodnicze / Zakład Zoologii Ogólnej, Uniwersytet im Adama Mickiewicza,
ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań; e-mail: szymkonw@amu.edu.pl

⁵ ul. Kardynała Wyszyńskiego 16/14, 62-600 Koło; e-mail: gerwazyrobal@wp.pl

⁶ ul. Królowej Jadwigi 19/21, 26-600 Radom; e-mail: milkowski63@wp.pl

⁷ Instytut Zoologiczny U. Wr., Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: New faunistic records concerning 16 species of the family Anthicidae in Poland are given. First detailed records of *Striticollis tobias* (MARSEUL) in Poland are reported.

KEY WORDS: Coleoptera, Anthicidae, faunistic, new records, Poland.

Anthicidae należą do chrząszczy rzadko łowionych w Polsce. Spośród 26 gatunków notowanych z kraju tylko kilka należy do częściej spotykanych: pospolity *Notoxus monoceros* (L.) oraz zdecydowanie rzadziej od niego spotykane *Omonadus floralis* (L.) i *Anthicus antherinus* (L.). Wiele danych przytaczanych w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1987) pochodzi z XIX w., a aktualnych informacji o występowaniu tych chrząszczy w Polsce jest bardzo niewiele. Znajomość krajowych przedstawicieli omawianej rodziny częściowo uzupełnia klucz do oznaczania Anthicidae (KUBISZ,

SZWAŁKO 1998). Poniżej przedstawiamy kilkadziesiąt nowych obserwacji dotyczących 16 gatunków zebranych na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, co przynajmniej w części wypełnia lukę istniejącą w krajowym piśmiennictwie faunistycznym. Po raz pierwszy podajemy dokładne dane o występowaniu w Polsce *Stricticollis tobias* (MARS.). Nazewnictwo przyjęto za katalogiem chrząszczy Palearktyki (CHANDLER i in. 2008).

Zastosowano następujące skróty kolekcji: DT – Dymitr TELNOV, KK – Karol KOMOSIŃSKI, MM – Marek MIŁKOWSKI, RG – Robert GAWROŃSKI, RM – Robert MATUSIAK, RR – Rafał RUTA, SK – Szymon KONWERSKI, TB – Tomasz BARŁOŻEK.

Autorzy serdecznie dziękują za przekazanie materiałów, bądź udostępnienie informacji następującym osobom: Darii BAJERLEIN, Edwardowi BARANIAKOWI, Maciejowi KAŻMIERCZAKOWI, Robertowi LASECKIEMU, Wojciechowi MICHALSKIEMU, Andrzejowi POBIEDZIŃSKIEMU, Grażynie STĘPIEŃ i Urszuli WALCZAK.

O ile nie zaznaczono inaczej, okazy dowodowe znajdują się w kolekcjach autorów. Serdecznie dziękujemy również Dymitrowi TELNOWI za przekazanie informacji źródłowych wykorzystanych w katalogu chrząszczy Palearktyki (op. cit.).

Mecynotarsus serricornis (PANZER, 1796)

- Pojezierze Pomorskie: rez. „Stary Załom” (UTM: WU78), 13 VII 1999 – 1 ex., ad lucem, leg. U. WALCZAK et E. BARANIAK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Białków (CC38) ad Koło, VI 1997 – 1 ex., 30 VIII 1998 – 3 exx., leg. RM, 30 VIII 1998 – 1 ex., 15 VIII 2000 – 2 exx., leg. M. KAŻMIERCZAK.

W Polsce rzadko spotykany, znany z nielicznych, rozproszonych stanowisk (BURAKOWSKI i in. 1987). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

W Białkowie występował licznie (do kilkunastu osobników na 1 m²) na terenie rzadko używanej zwirowni w borze sosnowym. Stanowisko było bardzo suche i silnie nasłonecznione. Chrząszcze występowały na powierzchni piasku lub płytko, do 1 cm w głąb. Obecnie stanowisko już nie istnieje, zostało zniszczone w trakcie budowy autostrady A2.

Cordicollis gracilis (PANZER, 1796)

- Pobrzeże Bałtyku: Mrzeżyno (WA10) ad Trzebiatów, 8–13 VII 1998 – 1 ex., na piaszczystej plaży, leg. SK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Konarzyce (XT56) ad Książ Wielkopolski, 9 VI 2008 – 1 ex., na *Typha* sp., 7 II 2009 – 13 exx., w łodygach *Typha*

- sp., leg. TB; Dąbie (CC57) ad Koło, 30 V 2004 – 1 ex., leg. RM; Wiesiołów (CC57) ad Dąbie, 7 V 2005 – 1 ex., leg. RM; Kupinin (CC57) ad Dąbie, 10 VII 2006 – 1 ex., leg. RM.
- Dolny Śląsk: Wrocław - Wojnów (XS56), 4 IV 2006 – 2 exx., w napływkach, leg. RR.
 - Wyżyna Małopolska: Radom - Wincentów (EC10), 5 IX 2005 – 1 ex., czerpakowanie trzcinowiska na skraju sadzawki, 11 IX 2007 – 2 exx., na *Typha* sp. nad wysychającą sadzawką, leg. MM.
 - Góry Świętokrzyskie: rez. „Białe Ługi” (DB82), 8 VII 2007 – 1 ex. w czerpak na trzcinowisku, leg. RR.
- Znany z nielicznych stanowisk w różnych częściach Polski (BURAKOWSKI i in. 1987). Nowy dla Wyżyny Małopolskiej i Gór Świętokrzyskich.

Anthicus antherinus (LINNAEUS, 1758)

- Pojezierze Mazurskie: Małdyty (DE17), 10 V 2003 – 1 ex., 12 XI 2003 – 1 ex., wysiany z przymy kompostu w ogrodzie, leg. RG; Sątopy-Samulewo (EE09), 11 III 2001 – 1 ex., pod kamieniem na łące, leg. KK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Chłudowo vic. (XU22), 16 IV 2000 – 1 ex., poligon wojskowy, „Góra Napoleona”, w okopach na piaszczyku, leg. SK; Nowy Lubusz (VU60), 25/26 VII 2001 – 1 ex., w łągu, ad lucem, leg. SK; Słońsk vic. (VU82), 4 VI 2004 – 1 ex., nad Prostynią, leg. RR; Mokrz (WU84), 22 V 2000 – 1 ex., w locie, 5 V 2003 – 1 ex., w locie, 21 VII 2006 – 3 exx., do światła, leg. TB.
- Dolny Śląsk: Wrocław - Wojnów (XS56), 4 IV 2006 – 2 exx., w napływkach, leg. RR.
- Beskid Wschodni: Beskid Niski, Bartne (EV29), 3 VI 2004 – 1 ex., martwy pod korą buka, leg. TB.

Jeden z najczęściej spotykanych przedstawicieli rodzaju w Polsce, znany ze stosunkowo niewielu publikowanych stanowisk (BURAKOWSKI i in. 1987). Nowy dla Pojezierza Mazurskiego.

Anthicus axillaris (SCHMIDT, 1842)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Koło (CC38), 2 V 2005 – 1 ex., w locie nad brzegiem Warty, leg. RM.

W Polsce bardzo rzadko poławiany, znany z nielicznych stanowisk w 6 krainach (BURAKOWSKI i in. 1987; KUBISZ, SZWAŁKO 1998). Gatunek nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Anthicus ater THUNBERG, 1787

- Pojezierze Mazurskie: Małdyty (DE17), 20 VI 2002 – 1 ex., ols, na stercie gałęzi na zrębie zupełnym, leg. RG; Krzywonoga (DE84), 14 V 2006 – 2 exx., 11 VI 2006 – 1 ex., 25 VI 2006 – 1 ex., 9 VI 2006 – 1 ex., 6 VIII 2006 – 1 ex. w pułapkę Barbera na podmokłej łące, leg. A. POBIEDZIŃSKI, coll. KK.

Bardzo rzadko spotykany chrząszcz, znany tylko z kilku stanowisk w Polsce. Na Pojezierzu Mazurskim łowiony w Dąbrównie i Ełku (HORION 1956).

Anthicus bimaculatus (ILLIGER, 1801)

- Pobrzeże Bałtyku: Słowiński PN, Czołpino (XA46), 1 VII 2005 – 1 ex., na plaży, leg. KK; Słowiński PN (XA46), 21 IX 1995 – 3 exx., na wydmach, leg. SK, 30 III 2005 – 2 exx., leg. RR.
- Pojezierze Pomorskie: Lubczyna (VV82), 23 VII 2007 – 1 ex., nad jez. Dąbie, na plaży pod suchymi resztkami roślin wodnych, leg. KK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Koło (CC38), 22 VII 2003 – 1 ex., na plaży na brzegu Warty, leg. RM; Mokrz (WU84), 11 VI 2009 – 1 ex., brzeg Warty, leg. TB.
- Nizina Mazowiecka: Pawłowice nad Wisłą (EC41), 10 VIII 2008 – 2 exx., piaszczyste łąchy nad Wisłą, leg. R. LASECKI.

Rzadko spotykany gatunek, znany w Polsce głównie z Pobrzeża Bałtyku, w innych częściach kraju znacznie rzadszy (BURAKOWSKI i in. 1987).

Anthicius flavipes (PANZER, 1796)

- Pobrzeże Bałtyku: Rewa (CF35), 22 VII 2001 – 1 ex., ujście Redy, na plaży, leg. KK.
- Pojezierze Pomorskie: Lubczyna (VV82), 23 VII 2007 – 2 exx., nad jez. Dąbie, na plaży pod suchymi resztkami roślin wodnych, leg. KK.
- Pojezierze Mazurskie: Prośno (DE26), 22 V 2008 – 1 ex., piaszczysty brzeg jez. Pieszkowo, leg. RG.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nowy Lubusz (VU60), 25/26 VII 2001 – 3 exx., w łągu, ad lucem, leg. SK; Słońsk vic. (VU82), 4 VI 2004 – 1 ex., nad Prostynią, leg. RR; Mokrz (WU84), 27 V 1999 – 1 ex., 27 VI 1999 – 1 ex., 21 VII 2003 – 2 exx., na piaszczystym brzegu Warty, 31 VII 2006 – 1 ex., leg. TB; Piła (XU18), 3 V 2009 – 1 ex., piaszczysty brzeg jez. Karasiowego, leg. RR; Piła (XU19), 1 V 2002 – 2 exx., żwirowisko w dolinie Gwdy, leg. TB; Koło (CC38), V 1999 – 2 exx., leg. RM; Dzierawy (CC38) ad Koło, 19 VIII 2002 – 6 exx., w suchych szczątkach roślinnych nad Wartą, leg. RM.

- Wyżyna Małopolska: Radom - Nowa Wola Gołębiowska (EB19), 30 IV 1993 – 1 ex., leg. MM.

Obok *A. antherinus* najczęstszy przedstawiciel rodzaju w Polsce, choć przez KUBISZA i SZWAŁKĘ (1998) uznany za gatunek dość rzadki. Nowy dla Pojezierza Mazurskiego i Wyżyny Małopolskiej.

Anthicus luteicornis W. SCHMIDT, 1842

- Pojezierze Mazurskie: Zawroty (DE36), 17 VII 2007 – 1♂, stara żwirownia, leg. RG.

Bardzo rzadko łowiony gatunek, znany z pojedynczych stanowisk w czterech krainach (BURAKOWSKI i in. 1987). Od kilkudziesięciu lat nie był notowany w Polsce; nowy dla Pojezierza Mazurskiego.

Anthicus sellatus (PANZER, 1796)

- Pobrzeże Bałtyku: Hel (CF55), 11 VIII 2002 – 3 exx., pod kłodą drewna na brzegu Bałtyku, leg. RR.
– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Dzierawy (CC38) ad Koło, 19 VIII 2002 – 15 exx., na plaży nad brzegiem Warty, leg. RM.
– Nizina Mazowiecka: Pawłowice nad Wisłą (EC41), 27 VII 2006 – 7 exx., 1 VIII 2006 – 1 ex., 21 VIII 2006 – 1 ex., 20 VII 2008 – 4 exx., 9 VIII 2008 – 10 exx., piaszczyste łąchy nad Wisłą, leg. R. LASECKI.

Gatunek bardzo rzadko wykazywany z Polski, znany z rozproszonych stanowisk w różnych częściach kraju (BURAKOWSKI i in. 1987). Ostatnio wykazany z Wyżyny Małopolskiej (JASKUŁA i in. 2009). Z Niziny Mazowieckiej niewykazywany od ponad 120 lat (BURAKOWSKI i in. 1987).

Cyclodinus humilis (GERMAR, 1824)

- Pobrzeże Bałtyku: Darłówko (WA93), 5 V 2007 – 1 ex., pod kamieniem w borze sosnowym przylegającym do plaży, leg. R. LASECKI.
– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Inowrocław (CD15), 18 VIII 2005 – kilkadziesiąt okazów, solnisko, leg. RR, 25 V 2009 – kilkadziesiąt okazów, solnisko, leg. RG.

Gatunek halofilny, w Polsce znany z Pobreża Bałtyku i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Na śródlądowych solniskach kujawskich występuje masowo. W „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (PAWŁOWSKI i in. 2002) uznany za gatunek zagrożony o statusie niższego ryzyka (kategoria LC).

Hirticollis hispidus (ROSSI, 1792)

- Pojezierze Pomorskie: Lubczyna (VV82), 23 VII 2007 – 1 ex., nad jez. Dąbie, na plaży pod suchymi resztkami roślin wodnych, leg. KK.

Gatunek bardzo rzadko łowiony w Polsce, w północnej części kraju znany z Poznania, Słubic, miejscowości Kręsk koło Olsztyna i Białowieży (BURAKOWSKI i in. 1987; KUBISZ, SZWAŁKO 1998) na podstawie danych sprzed ponad 70 lat. Ostatnio łowiony wyłącznie w Bieszczadach (KUBISZ, SZWAŁKO 1998). W „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (PAWŁOWSKI i in. 2002) uznany za gatunek zagrożony o statusie słabo rozpoznanym (kategoria DD). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Notoxus monoceros (LINNAEUS, 1760)

- Pojezierze Pomorskie: Owczary (VU71), 4 VI 2004 – 1 ex., na murawie kserotermicznej, leg. RR; rez. „Stary Załom” (WU78), 13 VII 1999 – 2 ex., ad lucem, leg. U. WALCZAK et E. BARANIAK; Czapla vic. (XV00), 2–3 VI 2000 – 1 ex., leg. RR; Kiełpin (XV33), 20 VIII 1999 – 1 ex., leg. RR.
- Pojezierze Mazurskie: Podlejski (DE45), 9 IX 1997 – 1 ex., na suchej łące w pułapkę z przynętą (ryba), leg. KK; Frąknowo (DE52), 10 IX 1997 – 1 ex., na suchej łące w pułapkę z przynętą (ryba), leg. KK, 2 ex., w olsie przy stawie w pułapkę z przynętą (ryba), leg. KK; Pawłowo (DE53), 27 VII 1998 – 1 ex., na suchej łące w pułapkę z przynętą (ryba), leg. KK; Olsztyn - Kortowo (DE65), 21 IV 2000 – 1 ex., w locie, leg. KK; Smolajny (DE68), 12 IX 1997 – 3 ex., na suchej łące w pułapkę z przynętą (ryba), leg. KK; Krzywonoga (DE84), 3 VI 2007 – 1 ex., na podmokłej łące, w pułapkę Barbera, leg. A. POBIEDZIŃSKI; Parleza Wielka (DE96), 8 IX 1997 – 1 ex., na suchej łące w pułapkę z przynętą (ryba), leg. KK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lusowo (XU11) ad Poznań, 11 V 1997 – 1 ex., 25 VII 1994 – 1 ex., leg. SK; Piła - Kalina (XU18), 11 V 1997 – 1 ex., leg. RR; Piła - „Bagno Dolaszewo” (XU19), 31 VIII 1999 – 1 ex., leg. RR; Piła - Górne (XU19), 6 V 2000 – 1 ex., leg. RR; Chłudowo vic. (XU22), 15 VIII 2000 – 1 ex., poligon wojskowy, na murawie psammofilnej, leg. SK; Biedrusko (XU32) ad Poznań, 4 V 1997 – 1 ex., poligon wojskowy, leg. U. WALCZAK; Mokrz (WU84), 15 VII 1998 – 1 ex., 30 V 2001 – 1 ex., 10 VII 2008 – 1 ex., leg. TB; Kościelec (CC38) ad Koło, VI 1999 – 1 ex., V 2000 – 1 ex., leg. RM; Koło (CC38), 15 VI 2002 – 4 ex., leg. RM.
- Nizina Mazowiecka: Puszcza Kozienicka: Dąbrowa Kozłowska (EC10), 27 VII 2006 – 2 ex., z czerpakowania roślin zielnych w zaniedbanym sadzie, leg. MM; Jastrzębia (EC10), 26 IV 2007 – 1 ex., w locie, leg. MM; Poświętne (EC20), 29 VI 2008 – 1 ex., leg. G. STĘPIEŃ.

- Wyżyna Małopolska: Radom - Las Kapturski (EB09), 15 V 1992 – 1 ex., 20 V 1992 – 1 ex., leg. MM; Radom (EB19), 7 VIII 1992 – 1 ex., leg. MM; Radom - Józefów (EB19), 14 VIII 1997 – 2 exx., na kwiatach *Tanacetum vulgare* L., leg. MM; Pacyna (EB19), 20 VIII 1997 – 1 ex., z czerpakowania traw, leg. MM; Radom - Gołębiów (EB19), 27 IV 2009 – 1 ex., na terenie „Ciepłowni Północ”, leg. MM.

Najczęściej spotykany przedstawiciel rodziny w Polsce, pospolicie występujący w całym kraju prócz wyższych partii górskich (BURAKOWSKI i in. 1987).

Notoxus trifasciatus ROSSI, 1792

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nowy Lubusz (VU60), 25/26 VII 2001 – 1 ex., w łęgu, ad lucem, leg. SK; Poznań (XU30), 22 VI 2006 – 1 ex., dworzec PKP, leg. RR; Piła (XU19), 15 VII 2007 – 1 ex., dworzec PKP, w locie, leg. RR; Krzyż (WU66), 29 VII 2004 – 1 ex., dworzec PKP, w locie, leg. RR; Mokrz (WU84), 15 VII 1998 – 1 ex., w locie, 21 VII 2006 – 11 exx., ad lucem, 29 VII 2006 – 1 ex., ad lucem, leg. TB; Samolęż (WU93) ad Wronki, 22 VI 2007 – 2 exx., na wierzbie, leg. TB; Tomiczki (XT19) ad Poznań, 18 VII 2008 – 2 exx. na wierzbie, leg. TB; Koło (CC38), 15 VI 2002 – 8 exx., 26 VI 2002 – 2 exx., 27 VI 2002 – 8 exx., 3 VII 2002 – 8 exx., na *Populus nigra* L. opanowanej przez mszyce, leg. RM.
- Wyżyna Małopolska: Radom - Las Kapturski (EB09), 20 VII 2008 – 1 ex., skraj lasu, na roślinie zielnej, leg. MM.
- Rostocze: Zwierzyniec (FB30) ad Szczebrzeszyn, 4 VII 2006 – 1 ex., na ścianie budynku, leg. SK.

Gatunek uznawany za wielką rzadkość faunistyczną, do niedawna znany głównie z XIX-wiecznych stanowisk w południowej części kraju (BURAKOWSKI i in. 1987; KUBISZ, SZWAŁKO 1998). W ostatnich latach poławiany regularnie w różnych częściach Polski, prawdopodobnie w ekspansji. Interesujące są stanowiska na dworcach kolejowych (Poznań, Piła, Krzyż); nie jest wykluczone, że linie kolejowe stanowią jedne ze szlaków migracyjnych tego gatunku. Nowy dla Wyżyny Małopolskiej i Rostocza.

Na szczególną uwagę zasługuje stanowisko w Kole, ze względu na powtarzające się masowe pojawy tego gatunku, obserwowane od końca kwietnia 2002 do początku października 2004, z maksimum pojawu od połowy lipca do końca sierpnia. Znajdowało się ono na terenie częściowo zdewastowanej fabryki. Był to teren suchy, na piaszczystym podłożu, porośnięty dziewanną (*Verbascum* sp.) i wiesiołkiem (*Oenothera* sp.). Chrząszcze latały intensywnie po całym terenie, ale masowo (w słoneczne dni po kilkadziesiąt osobni-

ków) występowały na opadniętej przez mszyce, niewielkiej topoli czarnej (*Populus nigra* L.). Na skutek działalności mszyc liście drzewa były silnie zdeformowane i zwinięte. Właśnie na takich liściach, pośród mszyc i spadzi spotykano najwięcej chrząszczy. W roku 2004 topola została ścięta i na omawianym stanowisku nie obserwuje się już masowych pojawów *N. trifasciatus*.

Omonadus floralis (LINNAEUS, 1758)

- Pobrzeże Bałtyku: Mrzeżyno (WA10) ad Trzebiatów, 1–7 VII 1998 – 1 ex., na piaszczystej plaży, leg. SK; Łazy (WA71) ad Koszalin, 8–20 VIII 1999 – 3 exx., na wydmach, leg. SK; Słowiński PN (XA46), 21 IX 1995 – 3 exx., na wydmach, leg. SK; Pogorzelica (WV09), 9 VII 2001 – 6 exx., w napływkach na brzegu Bałtyku, leg. RR.
- Pojezierze Pomorskie: Bogdanka (WU58), 14 VII 1998 – 1 ex., ad lucem, leg. E. BARANIAK; rez. „Stary Załom” (WU78), 30 VII 2001 – 1 ex., ad lucem, leg. E. BARANIAK; Kujanki (XV41) ad Kujan, 11 VIII 1997 – 1 ex., w kompostowniku, leg. RR, 11 VIII 1999 – 1 ex., leg. RR; Stara Kuźnia (XU29) ad Dobrzyca, 16 VII 2003 – 1 ex., szkółka leśna, ad lucem, leg. RR; Czelin (VU54) ad Gryfino, 4 IX – 23 X 2001 – 1 ex., leg. RM.
- Pojezierze Mazurskie: Małdyty (DE17), 29 VII 2007 – 2 exx., leg. RG; Wilamówko (DE27), 8 VIII 2007 – 2 exx., leg. RG; Olsztyn - Kortowo (DE65), 22 VIII 2005 – 1 ex., w locie, leg. KK, 24 VII 2006 – 1 ex., w locie, leg. KK, 29 VIII 2006 – 4 exx., w wyrzuconej ze stajni podściółce, leg. KK, 9 X 2007 – 1 ex., na placu zabaw, leg. KK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lusowo (XU11) ad Poznań, 29 VI 1998 – 1 ex., leg. SK; Plewiska (XU20) ad Poznań, 10 IX 2007 – 1 ex., 15 X 2007 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. SK; Byszewice vic. (XU38), 26 VII 2001 – 1 ex., przy „Dziewczej Górcie”, w szczątkach roślin na skraju pola, leg. RR; Obrzycko (XU04), 21 V 2007 – 1 ex., leg. TB; Kłodzisko (WU83) ad Wronki, 11 VI 2007 – 1 ex., leg. TB; Mokrz (WU84), 18 IV 1996 – 1 ex., 14 VIII 1999 – 1 ex., 17 VIII 2006 – 1 ex., ad lucem, 14 X 2006 – 1 ex., w locie, leg. TB; Koło (CC38), 15 VI 2002 – 5 exx., w stercie spleśniałej trawy, leg. RM; Kościelec (CC38) ad Koło, 28 V 2002 – 1 ex., leg. RM; Osieczna (XT15) ad Leszno, 3 IX 1990 – 1 ex., w kurniku na odchodach kur, 27 VI 1992 – 1 ex., leg. W. MICHALSKI.
- Nizina Mazowiecka: Puszcza Kozienicka: Rajec Poduchowny (EB19), 25 IX 1994 – 1 ex., w locie w pobliżu młodnika sosnowego, leg. MM; Kieszek (EC20), 7 VII 2009 – 1 ex., w locie, leg. MM.

- Wyżyna Małopolska: Radom - Borki (EB09), 6 VII 2006 – 1 ex., na stercie odpadków organicznych z gospodarstwa domowego, leg. MM; Radom - Stara Wola Gołębiowska (EB19), 29 VIII 2002 – 1 ex., 21 VI 2005 – 1 ex., 31 VII 2005 – 1 ex., w locie, leg. MM; Radom - Nowa Wola Gołębiowska (EB19), 25 VI 2007 – 1 ex. w locie, leg. MM; Radom - Michałów (EB19), 2 VIII 2009 – 1 ex., w locie, leg. MM.
- Sudety Zachodnie: Lubomierz (WS35) ad Jelenia Góra, 25 VII – 3 VIII 2002 – 1 ex., leg. SK.

Jeden z częstszych gatunków Anthicidae w Polsce. Znany z szeregu stanowisk w całej Polsce; nowy dla Pojezierza Mazurskiego i Wyżyny Małopolskiej.

Omonadus formicarius (GOEZE, 1777)

- Pobrzeże Bałtyku: Hel (CF55), 11 VIII 2002 – 1 ex., na brzegu Bałtyku, leg. RR; Pogorzelica E (WV09), 9 VII 2001 – 3 ex., w napływkach na brzegu Bałtyku, leg. RR.
- Pojezierze Mazurskie: Małdyty (DE17), 29 VII 2007 – 1 ex., leg. RG; Wilamówko (DE27), 1 VIII 2007 – 1 ex., leg. RG; Olsztyn - Kortowo (DE65), 29 VIII 2006 – 3 ex., w wyrzuconej ze stajni podściółce, leg. KK; Stopy - Kolonia Nisko (EE09), 4 V 2002 – 1 ex., w pryzmie rozkładającej się soi, leg. KK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Mokrz (WU84), 31 VIII 1999 – 1 ex., leg. TB; Krzyszkowo (XU12) ad Rokietnica, 26 IV 2000 – 1 ex., do pułapki z krowimi odchodami, leg. D. BAJERLEIN; Koło (CC38), 15 VI 2002 – 1 ex., w stercie spleśniałej trawy, leg. RM; Osieczna (XT15) ad Leszno, 3 IX 1990 – 2 ex., w kurniku na odchodach kur, leg. W. MICHALSKI.
- Nizina Mazowiecka: Puszcza Kozienicka, rez. „Ciszek” (EC20), 12 IX 1997 – 1 ex., z czerpakowania roślin zielnych, leg. MM.
- Wyżyna Małopolska: Radom - Borki (EB09), 9 IV 1994 – 1 ex., na ścianie budynku, leg. MM.

Gatunek znacznie rzadszy od poprzedniego, notowany z pojedynczych stanowisk w nielicznych krainach (BURAKOWSKI i in. 1987). Nowy dla Pojezierza Mazurskiego i Wyżyny Małopolskiej.

Stricticollis tobias (MARSEUL, 1879)

- Pobrzeże Bałtyku: Gdańsk - Stogi (CF42), 15 VII 2005 – 1 ex., brzeg Zatok Gdańskiej, leg. DT.
- Pojezierze Mazurskie: Wilamówko (DE27) ad Małdyty, 2 VIII 2009 – 1 ex., 9 VIII 2009 – 1 ex., złowione w locie w siatkę entomologiczną, w pobliżu składowiska obornika i balotowanej słomy na polu uprawnym, leg. RG.

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Mokrz (WU84), 24 VII 1998 – 2 exx., leg. TB.

Gatunek ogólnikowo wykazany z Polski w katalogu chrząszczy Palearktyki (CHANDLER i in. 2008) na podstawie okazu złowionego w Gdańsku przez D. TELNOVA (stanowisko wymienione powyżej). Chrząszcz nowy dla wymienionych krain. Gatunek nieuwzględniony w kluczu do oznaczania Anthicidae Polski (KUBISZ, SZWAŁKO 1998), w kluczu KASZABA (1969) umieszczony w szeroko ujętym rodzaju *Anthicus* PAYKULL. Aby uwzględnić omawiany gatunek, klucz KUBISZA i SZWAŁKI (op. cit.) należy następująco zmodyfikować:

Str. 16 (klucz do oznaczania rodzajów Anthicinae):

5. Przedplecze słabo zwężone ku tyłowi, bez wyraźnego przewężenia w części bazalnej, brzeg przedni niewiele dłuższy od tylnego (rys. 20). Tył głowy prosty. Gatunki bez wyraźnych cech dymorficznych *Anthicus* PAYK., str. 17.
- . Przedplecze wyraźnie zwężone ku tyłowi, z przewężeniem przed nasadą, brzeg przedni wyraźnie dłuższy od tylnego (rys. 39, 40, 42). Tył głowy zaokrąglony lub prosty **6.**
6. Ciało prawie nagie, pozbawione wyraźnego owłosienia, pokryte tylko rzadko rozstawionymi, krótkimi szczecinkami. Głowa z tyłu prosto ścięta. Przedplecze trapezowate, niekiedy w przedniej części z dwoma zbliżonymi do siebie guzkami, delikatnie i rzadko punktowane. Brak zewnętrznych cech dymorficznych *Omonadus* MULS. et REY, str. 26.
- . Ciało wyraźnie owłosione. Głowa z tyłu zaokrąglona. Przedplecze silniej zwężone u nasady, nie jest trapezowate, bez guzków w przedniej części **7.**
7. Przewężenie nasadowej części przedplecza w postaci łagodnego, łukowatego wcięcia. Głowa i przedplecze grubo i gęsto punktowane, brunatne do czarnych, wyraźnie ciemniejsze od tła pokryw. Tylne golenie u samców z ząbkami, rozszerzeniami (rys. 41, 42) *Cordicollis* MARS., str. 28.
- . Przewężenie nasadowej części przedplecza w postaci wyraźnego wcisku. Głowa i przedplecze delikatnie punktowane, gładkie, pomarańczowe do jasnobrązowych, wyraźnie jaśniejsze od tła pokryw. Tylne golenie u samców bez cech dymorficznych *Stricticollis* MARS.

SUMMARY

Anthicidae are rarely collected in Poland. The only exceptions are *Notoxus monoceros* (L.), *Omonadus floralis* (L.), and *Anthicus antherinus* (L.), which may be relatively common. New faunistic records concerning 16 species of Polish Anthicidae are summarized. *Mecynotarsus serricornis* (PANZ.) is newly reported from Pomeranian Lake District; *Cordicomus gracilis* (PANZ.) is new for Małopolska Upland and the Świętokrzyskie Mts.; *Anthicus antherinus* (L.) and *Anthicus luteicornis* SCHMIDT are new for Masurian Lake District; *Anthicus axillaris* (SCHMIDT) is new for the Wielkopolska-Kujawy Lowland. *Hirticollis hispidus* (ROSSI), a very rare species in Poland is reported for the first time from Pomeranian Lake District. First reports of *Notoxus trifasciatus* ROSSI in Małopolska Upland and Roztocze are presented. *Anthicius flavipes* (PANZ.), *Omonadus floralis* (L.) and *Omonadus formicarius* (GOEZE) are newly reported from Masurian Lake District and Małopolska Upland. First detailed localities of *Stricticollis tobias* (MARSEUL) in Poland are reported, including localities on the Baltic Coast, Masurian Lake District and Wielkopolska-Kujawy Lowland.

Notoxus trifasciatus was believed to be a faunistic rarity, known mainly from old records from southern Poland. For about 10 years it has been collected in numerous localities in various regions of Poland. Between 2002 and 2004 it was observed in Koło in great numbers on a small poplar heavily infested by aphids.

PIŚMIENNICTWO

- CHANDLER D. S., UHMANN G., NARDI G., TELNOV D. 2008: Anthicidae. [W:] LÖBL I., SMETANA A. (red.): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 5, Tenebrionidea. Apollo Books, Stenstrup: 421-455.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987: Chrząszcze Coleoptera. Cucujoidea, część 3. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **14**: 1-310.
- HORION A. 1956. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Band V. Heteromera. Tutzing. 336 ss.
- JASKUŁA R., PRZEWOŹNY M., MELKE A. 2009: Chrząszcze (Coleoptera). [W:] JASKUŁA R., TOŃCZYK G. (red.): Owady (Insecta) Spalskiego Parku Krajobrazowego. Część I. Spała: 27-59.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1998: Chrząszcze – Coleoptera, Nakwiatkowate – Anthicidae. Klucze oznacz. Owad. Pol., Toruń, XIX, **80**: 1-38.
- KASZAB Z. 1969: Fam. Anthicidae. [W:] FREUDE H., HARDE K. W., LOHSE G. A. (red.): Die Käfer Mitteleuropas. 8. Tereidilia, Heteromera, Lamellicornia. Goecke & Evers, Krefeld: 106-118.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002: Coleoptera – chrząszcze. [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.

RECENZJE – REVIEWS

BANASZAK J. 2011: Wybrałem Bydgoszcz – Dzienniki 1989–2009. Bydgoski Dom Wydawniczy Margrafesen, Bydgoszcz. 789 ss. ISBN 978-83-6097662-3.

Profesor Józef BANASZAK (ur.1947 r.) jest wybitnym znawcą pszczołowych (Hymenoptera, Apoidea, Andrenidae) i autorem licznych prac badawczych oraz książkowych, spośród których wymieniam tylko „Czas nie przeszedł obok – wspomnienia przyrodnika” (2008) lub „Pszczoły i las” (2010). Właśnie ukazała się kolejna pozycja, najbardziej obszerna, bo licząca 789 stron pt. „Wybrałem Bydgoszcz – Dzienniki 1989–2009”, którą mocno polecam uwadze entomologów i innych grup przyrodników.

Książka ta powstała w wyniku codziennego, przed snem, rejestrowania i podsumowywania codziennych wydarzeń aktywności zawodowej obejmującej nie tylko prace badawcze nad owadami, ale także działalność społeczną i zawodową – wielowątkową, odpowiedzialną i wysoce udaną. Dobitym dowodem tego jest, że swymi udanymi staraniami prof. BANASZAK jako Rektor doprowadził, że Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy została przekształcona w Akademię Bydgoską, a następnie decyzją Prezydenta A. KWAŚNIEWSKIEGO w Uniwersytet im. Kazimierza Wielkiego.

Jak to autor podkreśla w części „Od autora” (s. 7–10) zaczął on od 1975 roku robić codzienne (na koniec dnia) notatki i zapiski obejmujące prace badawcze, działalność organizacyjną i pedagogiczną, a także życie towarzyskie. W wyniku tego powstała dość opasła książka zawierająca niezwykle wiele szczegółowych i ciekawych informacji nie tylko z życia Rodziny prof. BANASZAKA, ale także z działalności Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, Zjazdów PTEnt., posiedzeń Zarządu Głównego, oraz z kontaktów z poszczególnymi członkami Towarzystwa. Wystarczy podkreślić, że „Indeks osobowy” książki obejmuje strony 759–782, a niektóre nazwiska entomologów polskich i zagranicznych wymieniane są w tekście książki i indeksie po kilkadziesiąt razy, m.in. Tomasz CIERZNIAK (102 razy), Andrzej TCHÓRZEWSKI (65), Sławomir KACZMAREK (40), Jerzy J. LIPA (20), Jarosław BUSZKO (14), Janusz NOWACKI (14), Mirosława DYLEWSKA (12) i wielu innych.

Z uwagi na merytoryczną zawartość oraz bardzo staranne opracowanie graficzne książka jest nie tylko źródłem ciekawych historycznych informacji obejmujących środowisko entomologów, ale może stanowić także ozdobę bibliotek domowych i instytucji naukowych. Książka jest także dobrym wzorem do naśladowania dla innych grup przyrodników i dyscyplin naukowych, aby dokumentować, utrwać i wzbogacać historyczne zasoby informacji w zakresie entomologii i innych dyscyplin przyrodniczych.

Jerzy J. LIPA, Instytut Ochrony Roślin PIB, Poznań